

Επίσκοπος Μελιτηνής - Κυριακή του Παραλύτου

/ [Γνώμες](#)

- Μάξιμος Παφίλης, Επίσκοπος Μελιτηνής

Σιωπή και κίνηση αργή σε βυθό αβυσσαλέο, εκεί όπου οι λέξεις αποσυντίθενται σαν παλαιά ναυάγια, φορτωμένα με το άχθος των προσευχών που δεν εισακούστηκαν, με το ασήκωτο φορτίο της σάρκας που διψά για ένα σημείο, για μια βεβαιότητα πέραν του τάφου. Πέτρα η καρδιά, αναμένοντας τον κτύπο που θα την κάνει να ραγίσει, να γίνει συντρίμια, ίσως τότε μόνο να κυλήσει το νερό της ζωής, όχι σαν θαύμα κραυγαλέο, αλλά σαν ψίθυρος παρηγορητικός μέσα στην ερημία που εμείς οι ίδιοι υφάναμε γύρω μας, εγκλωβισμένοι στην αδηφάγο αναζήτηση της χειροπιαστής απόδειξης. Και μέσα σε τούτο το πλέγμα της αναμονής και της αμφιβολίας, προβάλλει η μορφή εκείνου του ανθρώπου, του Παραλύτου της Βηθεσδά, σκιά αιώνια της ανθρώπινης αδυναμίας που προσμένει την κίνηση των υδάτων και την ουράνια παρέμβαση.

Φως λιγοστό, σαν απολειφάδι από γιορτή λησμονημένη, γλιστρά πάνω στις πέτρες της Προβατικής Κολυμβήθρας, αποκαλύπτοντας το δράμα της ανθρώπινης προσδοκίας. Τριάντα οκτώ χρόνια σιωπηλής αναμονής, μια ολόκληρη ζωή συμπυκνωμένη στην ελπίδα μιας στιγμιαίας ταραχής του ύδατος, ένας κόσμος ασθενών, τυφλών, χωλών, ξηρών, ψυχές ζαρωμένες κάτω από τις πέντε στοές, καθρέφτες της δικής μας παράλυσης, της αδυναμίας μας να αρθούμε πάνω από τη φθορά και τον φόβο. Πόσο συχνά κι εμείς, αλήθεια, αναζητούμε τον Άγγελο εκείνον, τον εξωτερικό μεσάζοντα, αγνοώντας την εσωτερική φωνή που ψιθυρίζει, «θέλεις υγιής γενέσθαι;» (Ιωάν. 5, 6), ερώτημα που μεταθέτει το βάρος της θεραπείας από το θαύμα στην επιθυμία, από την παθητική αναμονή στην ενεργητική πίστη. Κι όμως, εμείς επιμένουμε να εναποθέτουμε τις ελπίδες μας σε εξωτερικές δυνάμεις, σε φωτισμένους γέροντες που ξεφυτρώνουν σαν δηλητηριώδημανιτάρια μετά τη βροχή, ανταποκρινόμενοι στην απεγνωσμένη μας ανάγκη για οδηγούς και πνευματικούς γκουρού, λησμονώντας εκείνη την τόσο λιτή αλλά και τόσο απελευθερωτική διαβεβαίωση του Χριστού, «μακάριοι οι μη ιδόντες και πιστεύσαντες» (Ιωάν. 20, 29).

Η πίστη, αυτή η λεπτή, σχεδόν αόρατη κλωστή, που μας συνδέει με τον Θεό, γίνεται αντικείμενο επίδειξης, ένα τρόπαιο που περιφέρουμε στις ψηφιακές αγορές, διαλαλώντας κάθε θεία παρέμβαση, κάθε μικρό ή μεγάλο «θαύμα», σαν να επρόκειτο για προσωπική μας κατάκτηση, για απόδειξη της δικής μας εξαιρετικής πνευματικότητας. Το θαύμα, όμως, στην ουσία του, δεν είναι παράσταση για το πλήθος, είναι μια ρωγμή στην πανοπλία της λογικής, μια πρόσκληση σε μια βαθύτερη πραγματικότητα, όχι κραυγή που επιβάλλει, αλλά ψίθυρος που προσκαλεί. Ο Χριστός δεν ενεργούσε θαύματα για να εντυπωσιάσει, για να συγκεντρώσει οπαδούς, αλλά για να αποκαλύψει την αγάπη του Πατέρα, για να προσφέρει την δυνατότητα της μεταμόρφωσης. Πόσο μικροί φαινόμαστε, πόσο

επιφανειακοί, όταν μετρούμε την πνευματική μας ανάπτυξη με τον αριθμό των θαυμάτων που «πιστεύουμε» ή που έχουμε «δει», συγκρίνοντας αλαζονικά τον εαυτό μας με εκείνους που θεωρούμε «αμαρτωλούς» ή «λιγότερο πιστούς». Και έχουμε το θράσος να απαιτούμε την πίστη τους, με τρόπο φασιστικό αλλά και ειρωνικό.

Στην καρδιά αυτής της ανθρώπινης ανάγκης για το θαυμαστό, για το σημείο που θα διαλύσει κάθε αμφιβολία, αναδύεται η μορφή του Παραλύτου, όχι ως απλός αποδέκτης ενός θαύματος, αλλά ως σύμβολο της ανθρώπινης κατάστασης ενώπιον του μυστηρίου. Η απάντησή του, «Κύριε, άνθρωπον ουκ έχω, ίνα όταν ταραχθή το ύδωρ, βάλη με εις την κολυμβήθραν· εν ω δε έρχομαι εγώ, άλλος προ εμού καταβαίνει» (Ιωάν. 5, 7), δεν είναι απλώς μια περιγραφή της ατυχίας του, είναι οι λέξεις της μοναξιάς, της απελπισίας που γεννά η παρατεταμένη αδυναμία, η αίσθηση ότι ο κόσμος προχωρά, αφήνοντάς μας πίσω, αβοήθητους, στην άκρη του δρόμου, περιμένοντας κάποιον να μας «βάλει» στη ζωή. Η απουσία του «ανθρώπου» είναι η απουσία της αλληλεγγύης, της κοινότητας που στηρίζει, αλλά και η βαθύτερη έλλειψη της προσωπικής δύναμης, της απόφασης να αρπάξουμε την ευκαιρία, ακόμα κι όταν όλα φαίνονται αντίξοα. Και τότε, μέσα σε αυτή την απόλυτη ένδεια, ακούγεται η προσταγή, η λέξη που ανατρέπει τα δεδομένα: «Έγειρε, άρον τον κράββατόν σου και περιπάτει» (Ιωάν. 5, 8).

Αυτή η εντολή, τόσο απλή και τόσο επαναστατική, δεν απαιτεί, δεν ζητά διαπιστευτήρια πίστης, δεν υπόσχεται μελλοντική ανταμοιβή. Είναι μια άμεση κλήση σε δράση, σε υπέρβαση της παράλυσης, όχι μόνο της σωματικής, αλλά κυρίως της υπαρξιακής. Το κρεβάτι, σύμβολο της ασθένειας, της ακινησίας, της εξάρτησης, γίνεται τώρα το τρόπαιο της νίκης, το τεκμήριο της απελευθέρωσης. «Και ευθέως εγένετο υγιής ο άνθρωπος, και ήρε τον κράββατόν αυτού και περιεπάτει» (Ιωάν. 5, 9). Η αμεσότητα της θεραπείας, η απουσία κάθε θεατρικότητας, υπογραμμίζει την κυριαρχική δύναμη του Λόγου, που δεν χρειάζεται εξηγήσεις, μόνο εμπιστοσύνη.

Όμως, η χαρά της θεραπείας σκιάζεται αμέσως από την αντίδραση των θρησκευτικών αρχόντων. «Έλεγον ουν οι Ιουδαίοι τω τεθεραπευμένω· Σάββατόν εστιν· ουκ έξεστί σοι άραι τον κράββατον» (Ιωάν. 5, 10). Η τυπολατρία, η προσκόλληση στο γράμμα του Νόμου, τυφλώνει μπροστά στο θαύμα της αγάπης, στην αποκατάσταση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Το Σάββατο, ημέρα ανάπαυσης και δοξολογίας, μετατρέπεται σε αφορμή κατηγορίας, σε εμπόδιο για την εκδήλωση της θείας ευσπλαχνίας. Εδώ, αναδεικνύεται η τραγική ειρωνεία: αυτοί που θα έπρεπε να αναγνωρίσουν πρώτοι την παρουσία του Θεού, γίνονται οι κατήγοροι εκείνου που βίωσε τη δύναμή Του. Και όπως παρατηρεί ο Άγιος

Κύριλλος Αλεξανδρείας, για τους οποίους αναφέρει χαρακτηριστικά: «πικροὶ δὲ ὄντες ἐπιτιμηταί, καὶ μόνον εἰδότες τοῦτο καλῶς, παρανομίας ἐγκλήματι περιβάλλουσι τὸν ἄρτι καὶ μόλις τῆς μακρᾶς ἀνακύψαντα νόσου».[1] Αυτοὶ οἱ ἄνθρωποι, τυφλωμένοι ἀπὸ τὴν προσήλωσή τους στο γράμμα τοῦ νόμου, ἀδυνατοῦν νὰ συλλάβουν τὴν ἀνωτερότητα τῆς θείας ἐνέργειας ποὺ υπερβαίνει καὶ νοηματοδοτεῖ τὸν Νόμο, ἐπιτάσσοντάς του νὰ παραμείνει δέσμιος τῆς ἀσθένειας, προκειμένου νὰ τιμηθεῖ ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου. Ἡ ἀπάντηση τοῦ θεραπευμένου, ὅμως, εἶναι ἀποστομωτική: «Ὁ ποιήσας με υγιή, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει» (Ιωάν. 5, 11). Ἡ αὐθεντία τοῦ Θεοῦ υπερβαίνει κάθε ἀνθρώπινη διάταξη, ἡ ἐμπειρία τῆς σωτηρίας ἀκυρώνει κάθε νομικιστικὴ ἐνστάση.

Ἡ ἀναζήτηση τοῦ «ἀνθρώπου» ποὺ ἔδωσε τὴν ἐντολή, «Τὶς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει;» (Ιωάν. 5, 12), ἀποκαλύπτει τὴν ἐμμονή των κατηγορῶν ὄχι στὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ στὸν ἐντοπισμὸ τοῦ «ἐνόχου». Ὁ Ἰησοῦς, ὅμως, «ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ» (Ιωάν. 5, 13), ἀποφεύγοντας τὴν ἀναμέτρηση, ὄχι ἀπὸ φόβο, ἀλλὰ γιατί ἡ ἀποστολή Του δὲν ἦταν ἡ σύγκρουση, ἀλλὰ ἡ σπορά τοῦ Λόγου. Καὶ ἡ συνάντησή Του με τὸν θεραπευμένο στὸ ἱερό, «Ἴδε υγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται» (Ιωάν. 5, 14), συνδέει τὴν σωματικὴ θεραπεία με τὴν πνευματικὴ εὐθύνη. Ἡ υγεία δὲν εἶναι αὐτοσκοπός, ἀλλὰ ευκαιρία γιὰ μιὰ νέα ζωὴ, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὶς παλαιὲς ἀμαρτίες, ἀπὸ τὶς συνήθειες ποὺ οδηγοῦν στὴν παράλυση τῆς ψυχῆς.

Εμεῖς, οἱ σύγχρονοι ἀκροατές αὐτῆς τῆς ἀφήγησης, πόσο συχνὰ δὲν ἐγκλωβιζόμαστε σὲ ἀνάλογες νοοτροπίες; Ἀναζητοῦμε τὸ θαῦμα ὡς ἀπόδειξη, ἀλλὰ ἀρνούμαστε νὰ σηκώσουμε τὸν δικὸ μας «κράββατο», τὶς εὐθύνες μας, τὶς συνέπειες τῶν ἐπιλογῶν μας. Κρίνουμε τὴν πίστη τῶν ἄλλων, ἀλλὰ παραβλέπουμε τὴ δική μας πνευματικὴ τύφλωση. Εἴμαστε ἐτοιμοὶ νὰ καταδικάσουμε κάθε παρέκκλιση ἀπὸ τὸν «κανόνα», ἀγνοώντας τὴν οὐσία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συγχώρεσης. Γινόμαστε κυνηγοὶ «ἀγίων» καὶ «θαυμάτων», ξεχνώντας ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρίσκεται ἐντὸς μας, ὅτι ὁ Χριστὸς κατοικεῖ στὴν καρδιά ποὺ ἀνοίγεται γιὰ νὰ Τον υποδεχθεῖ, ὄχι μέσα ἀπὸ φανταχτερές ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τὴν ταπεινὴ ἀγάπη, τὴν σιωπηλὴ προσευχή, τὴν ἀδιάκοπη μετάνοια. Ἡ πίστη δὲν εἶναι ἓνα σύνολο κανόνων ποὺ πρέπει νὰ τηροῦνται, ἀλλὰ μιὰ ζωντανὴ σχέση, μιὰ πορεία στὸ σκοτάδι με ὁδηγὸ τὸ ἀμυδρὸ φῶς ἐνός κεριοῦ ποὺ τρεμοσβήνει, ἀλλὰ δὲν σβήνει ποτέ. Εἶναι ἡ τόλμη νὰ περπατᾷς πάνω στα κύματα, ἀκόμα κι ὅταν ὁ ἄνεμος λυσομανᾷ καὶ τὰ κύματα ἀπειλοῦν νὰ σε καταπιοῦν, κρατώντας τὸ βλέμμα στραμμένο σὲ Εκείνον ποὺ εἶπε, «Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε» (Ματθ. 14, 27).

Στο τέλος, τι μένει; Ίσως η αίσθηση ενός ατέρμονου ταξιδιού, μιας διαρκούς αναζήτησης σε τοπία εσωτερικά που συνεχώς μεταβάλλονται, σαν ουρανοί φορτωμένοι σύννεφα που τότε αφήνουν μια αχτίδα ήλιου να περάσει και τότε βυθίζονται στο πυκνό σκοτάδι της αμφιβολίας. Η πίστη, όχι σαν βεβαιότητα ακλόνητη, αλλά σαν επιλογή, σαν πεισματική εμμονή στην ελπίδα, ακόμα κι όταν η λογική φωνάζει την απουσία νοήματος. Και μέσα σε αυτή την ταραχή, αναδύεται η μορφή του Χριστού, όχι σαν απάντηση σε όλα τα ερωτήματα, αλλά σαν παρουσία που νοηματοδοτεί την ίδια την αναζήτηση, που μετατρέπει την αγωνία σε δέηση και τον φόβο σε προσδοκία. Είμαστε οι αιώνιοι Παράλυτοι, ξαπλωμένοι δίπλα στην κολυμβήθρα των ανεκπλήρωτων επιθυμιών μας, περιμένοντας τον Άγγελο. Και η σιωπή των ουρανών, πόσο βαριά, πόσο αφόρητη μερικές φορές, και όμως, μέσα σ' αυτήν τη σιωπή αντηχεί η ερώτηση που καθορίζει το παν: «Θέλεις υγιής γενέσθαι;». Με τρόπο τέτοιο, το νήμα της ζωής, τεντωμένο πάνω από το χάος, σαν χορδή ενός άορατου οργάνου, περιμένει την αφή μας, το δικό μας «ναι», για να δονηθεί στον σκοπό της αιωνιότητας. Μια λάμψη μακρινή, σαν αστέρι που μόλις γεννήθηκε στο αχανές διάστημα της ψυχής, υπόσχεται όχι το τέλος του ταξιδιού, αλλά την αέναη αρχή του, σε μονοπάτια όπου η κάθε πτώση είναι προοίμιο ανάστασης, και το κάθε δάκρυ, σπόρος μελλοντικής χαράς, κρυστάλλινος ήχος σε μια συμφωνία πόνου και λύτρωσης.

Παραπομπές:

[1] Κύριλλος Αλεξανδρείας, Του εν Αγίοις Πατρός ημών Κυρίλλου Αρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας τα Ευρισκόμενα Πάντα, εν *Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca*, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 73 (Paris: J.-P. Migne, 1864), σχόλια στο Ε' κεφάλαιο του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου, στ. 341.